

בש"פ 5040/14 - אוסמה שולי נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 5040/14

לפני: כבוד השופט א' רובינשטיין

העורר: אוסמה שולי

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בחיפה (השופט י'
ליפשיץ) מיום 15.7.14 במ"ת 42963-05-14

תאריך הישיבה: כ"ו בתמוז תשע"ד (24.7.14)

בשם העורר: עו"ד עאדל בויראת

בשם המשיבה: עו"ד נילי פינקלשטיין

החלטה

א. ערר לפי סעיף 53 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), תשנ"ו-1996 על החלטת בית המשפט המחוזי בחיפה (השופט י' ליפשיץ) מיום 15.7.14 בתיק מ"ת 42963-05-14, בגדרה הורה על מעצרו של העורר, יליד 1994, עד תום ההליכים המשפטיים נגדו.

רקע והליכים

עמוד 1

ב. ביום 23.5.14 הוגש כתב אישום כנגד העורר המייחס לו שלושה אישומים (ת"פ 42945-05-14). במסגרת האישום הראשון נטען, כי העורר (תושב ג'סר א-זרקא) ואמיר ג'ובראן (להלן אמיר) הם חברים. וכי במועד הרלבנטי היה מצוי אמיר בסכסוך עם ג'מיל אבו נדא (להלן ג'מיל) תושב הכפר. ביום 3.5.14 קשרו העורר ואמיר להצית רכב מסוג פיאט שבבעלותו של ג'מיל. בלילה שבין יום 3.5.14 ליום 4.5.14 נסעו העורר ואמיר ברכב מסוג סובארו לתחנת דלק בחדרה, ושם מילאו בקבוק בבנזין לצורך הצתת רכב הפיאט, לאחר מכן נסעו השניים לג'סר א-זרקא, ואמיר עצר את הרכב במרחק קצר מביתו של ג'מיל. העורר יצא מרכב הסובארו ובידו הבקבוק, ניגש לרכב הפיאט שפך עליו את הבנזין והציתו. לאחר מכן שב העורר לרכב הסובארו והשניים נסעו מהמקום. כתוצאה מהמעשים ניזוק רכב הפיאט בצורה קשה. בגין הנטען באישום הראשון יוחסו לעורר עבירות של קשירת קשר לפשע (הצתה) לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין, תשל"ז-1977 והצתה לפי סעיף 448(א) רישא בצירוף סעיף 29 לחוק העונשין. במסגרת האישום השני נטען, כי במועד הרלבנטי היה מצוי אמיר בסכסוך עם חמדה ג'ובראן תושבת ג'סר א-זרקא שבבעלותה רכב מסוג דייהו. ביום 7.5.14 עובר לשעה 0230 הצטייד העורר במצית ובבנזין. העורר הגיע למקום חניית רכב הדייהו, הסמוך לביתה של חמדה, שפך בנזין על מכסה המנוע והשמשה הקדמית והציתו; כתוצאה מן המעשה ניזוק חלקו הקדמי של רכב הדייהו. בגין הנטען באישום השני יוחסה לעורר עבירת הצתה לפי סעיף 448(א) רישא לחוק העונשין. במסגרת האישום השלישי, נטען כי בבעלותו של גלעד אליעזר, רכב פולסוואגן טרנספורט, הנמצא בשימושה של גזאלה ג'ובראן, תושבת ג'סר א-זרקא אשר מועסקת אצל גלעד בהסעת פועלים. ביום 9.5.14 לאחר השעה 0130 נסע העורר עם חמיס עמאש (להלן חמיס) לתחנת דלק באור עקיבא, במקביל לתדלוק רכבו של חמיס, מילאו השניים 2 בקבוקים בבנזין. חמיס הסיע את העורר לביתו, והעורר לקח עימו את שני הבקבוקים המלאים. בסמוך לשעה 0230 הלך העורר לעבר ביתה של גזאלה, ניגש למקום החנייה של רכב הפולקסוואגן ושפך על החלק הקדמי ועל השמשה הקדמית בנזין וניסה לשלוח בו אש. שוטרים שהגיעו למקום, תפסו את העורר וכיבו את האש בטרם נגרם נזק לרכב. בגין הנטען באישום השלישי יוחסה לעורר עבירת נסיון הצתה לפי סעיף 448(א) רישא בצירוף סעיף 25 לחוק העונשין.

ג. עם הגשת כתב האישום הוגשה בקשה למעצר העורר עד תום ההליכים המשפטיים נגדו. בדיון מיום 23.5.14 הסכימה ההגנה לקיומן של ראיות לכאורה ולקיומה של עילת מעצר. לעורר אין עבר פלילי. בית המשפט הורה על עריכת תסקיר. בתסקיר מיום 22.6.14, התרשם שירות המבחן כי לעורר מאפיינים של חולשה ורמה נמוכה החושפים אותו להשפעה שלילית. הוערך כי המפקחת המוצעת (אם העורר) מסוגלת להציב גבולות ומודעת למטלות הפיקוח, אך נוכח התפקידים הרבים המוטלים עליה לא תוכל להתפנות כדבעי למשימת הפיקוח, ולפיכך לא ניתנה המלצה לשחרור לחלופה המוצעת. צוין כי אם תוצע חלופת מעצר מרוחקת ממקום המגורים של המתלוננים בפרשה ניתן יהא לבחון שוב את התאמתה של המפקחת. בהחלטה מיום 23.6.14 הורה בית המשפט על עריכת תסקיר משלים לשם בחינת חלופה אחרת, תוך שנאמר כי "טרם הגעתי לכלל החלטה בנידון ואין להסיק מעצם הפנייתו של המשיב לשירות המבחן בדבר החלטתי העתידית". בתסקיר המשלים מיום 7.7.14 בא שירות המבחן בהמלצה לשחרר את העורר לחלופה המוצעת, וזאת נוכח מאפייני אישיותו של העורר והתרשמותו החיובית מן האפשרות שבפיקוח להציב לו גבולות ברורים, וכן ריחוקה של החלופה ממקום ביצוע העבירות. בהחלטה מיום 15.7.14 הורה בית המשפט על מעצרו של העורר עד תום ההליכים (מ"ת 42963-05-14, השופט י' ליפשיץ). נקבע כי אין חולק על המסוכנות הנשקפת מהעורר, בעיקר נוכח ביצוע העבירות על רקע ויכוחים סתמיים, אשר אירעו מספר ימים לפני ההצתות. נקבע, כי חרף ההמלצה על החלופה המוצעת, שאינה חפה מבעיות, אין מקום ליתן לכתחילה אמון בעורר, וזאת נוכח מבנה אישיותו והתנאים הקשים בחלופה. צוין, כי חרף ההתרשמות החיובית מדודת העורר המוצעת כמפקחת, ספק אם מדובר בנטל סביר לגביה.

ד. יצוין כי ביום 8.7.14 הורה בית המשפט המחוזי על שחרורו של אמיר, אשר הואשם באישום אחד בלבד, לחלופת מעצר מחוץ למקום יישובו (מ"ת 42937-05-14, השופט י' ליפשיץ).

ה. בערר נטען, כי שגה בית המשפט קמא בהתעלמו מגילו הצעיר של העורר אשר הוא למעשה "בגיר צעיר" שעד למעצרו עבד בצורה סדירה לפרנסתו ולפרנסת משפחתו וכן מנסיבות חייו הקשות. עוד נטען, כי לא ניתן משקל להעדרו של עבר פלילי וכי היה מקום לפעול בהתאם להמלצת שירות המבחן ולהערכותיו. נטען, כי בית המשפט המחוזי יצר ציפייה בלב העורר לשחרורו לחלופה בהזמינו שתי תסקירים בעניינו. נטען, כי לא ניתן משקל לעובדה שהמניע לביצוע שלוש העבירות הוא אמיר, אשר שידל באופן מתוחכם את העורר לבצע את ההצעות; והוא שוחרר לחלופת מעצר וזאת. עוד נטען, כי חרף העובדה שלאמיר יוחס אישום אחד ולעורר שלושה אישומים, למצער אין מקום להבחין ביניהם.

ו. בדיון טען עו"ד בויראת לעורר, כי אין לקבוע שאין ליתן בו אמון, נוכח המלצת שירות המבחן. כנטען, מדובר בחלופה רחוקה; עיקר הפיקוח יפול על הדודה, אשה פנויה כבת ששים ללא מחויבויות שתוכל לפקח לאורך כל היממה בצירוף האיזוק האלקטרוני, ובסיוע המפקחים האחרים, האם ומכר משפחה. אין לומר, כך נטען, כי אין ליתן אמון בדודה ובאם מקום שהעורר טרח להציג חלופה רחוקה, ולא ראוי אל מול חלופה זו, שקשיי הנסיעה יהיו למכשול. עוד נאמר, שעצם שהיית העורר במעצר חודשיים וחצי מהוה גורם מרתיע.

ז. מטעם המדינה נטען, כי שלושה אירועי הצתה בעקבות סכסוכים של מה בכך משמעם - וכך החליט בית המשפט קמא - כי כל עניין קטן "מקפיץ" את העורר, ועל כן אינו ראוי לאמון; החלופה מסורבלת וכוללת צורך בשיתוף פעולה בין אנשים שונים, שהוא קשה ליישום.

הכרעה

ח. השאלה שעלינו לשאול בכגון דא היא האם פועלים אנו לפי הנחיית המחוקק בסעיף 21(ב)(1) לחוק המעצרים. קרי, אם "לא ניתן להשיג את מטרת המעצר בדרך של שחרור בערובה ותנאי שחרור, שפגיעתם בחרותו של הנאשם פחותה". כלי חשוב להערכת הדברים הוא כמובן תסקיר שירות המבחן.

ט. בנידון דידן, בהיעדר מחלוקת באשר לראיות לכאורה, השאלה היא החלופה. לזכות העורר עומדים עברו הנקי וגילו הצעיר; לחובתו - שלוש העבירות לכאורה והמסוכנות העולה מהן. עיינתי בשני התסקירים. בתסקיר הראשון הוצבע על כך שהעורר לא הסתבך עד הנה בפלילים חרף תנאי גדילה לא פשוטים והשכלה נמוכה (שמונה שנות לימוד). החלופה הראשונה שהוצעה היתה בג'ת בפיקוח האם ותושב המקום; האם נתפסה כדמות חיובית אך עסוקה - כאמור - מכדי לשאת בעול הפיקוח, והמפקח הנוסף לא נתפס כמסוגל להציב גבולות, מהיעדר הידברות ראויה עם העורר.

י. התסקיר השני הציע דירה שכורה באום אלפחם. מתוך המפקחים שהוצעו, אישר שירות המבחן את הדודה הנזכרת וכן מכר משפחה מאום אלפחם הפנוי מעבודה, ונכון לפיקוח בשעות מסוימות. השירות המליץ על השחרור לחלופה זו בפיקוח הדודה, האם והמכר ובאיזוק אלקטרוני, בליווי עובד סוציאלי מעמותת "מתן".

יא. לא בלי התלבטות החלטתי להיעתר לערר. אכן, אינני מקל ראש בהנמקתו של בית המשפט קמא באשר לאופי העבירות, לרקען ולקושי ליתן אמון בעורר גם נוכח מאפייני אישיותו. נתתי דעתי גם לחששות שהביע בית המשפט מיכולתם המצטברת של המפקחים.

יב. חרף זאת, החלטתי ליתן יתר משקל לעברו הנקי של העורר ולהמלצת שירות המבחן. סבורני כי בהתחשב בעמדת המחוקק לעניין חיפוש חלופה, במקרה זה אין לומר כי הדלת נעולה. העורר מעד לכאורה מעידה רצינית מאוד; אך סבורני כי הרחקתו ממקום מגוריו למעצר בית מלא באיזוק אלקטרוני, פיקוח לאורך היממה שבראש וראשונה תשא בו הדודה אך ישתתפו גם האם והמכר כדי "לשחרר" את הדודה להתאווררות ולקניות נחוצות, יחד עם הפקדות וערבויות מתאימות, עיכוב יציאה מן הארץ, הפקדת דרכון (ככל שישנו) ויכולת המשטרה לבקר בכל עת לבדיקת קיום התנאים - כל אלה יחד עשויים להפיג במידה סבירה את החששות. כפי שציין הסניגור, העורר ישב עד כה מזה חודשיים ומחצה במעצר, וטעם טעמה הלא נעים (מבלי לפגוע במאמצי שב"ס) של שהות מאחורי סורג ובריח. גם בכך יש משום הרתעה, וראוי לעורר - והדבר יוסבר לו היטב על-ידי סניגורו - שלא להעז להפר את התנאים, כדי שלא לשוב למעצר. התנאים יוסברו היטב על-ידי הסניגור גם למפקחים. ולבסוף אציין, כי המשפט העיקרי, על פי הנתונים לכאורה, אינו צריך להימשך זמן רב.

יג. הערר מתקבל לפי האמור והתיק מוחזר לבית המשפט המחוזי לקביעת תנאי השחרור לחלופה באום אלפחם. עד להחלטה יישאר העורר במעצר.

ניתנה היום, כ"ט בתמוז התשע"ד (27.7.2014).

שׁוֹפֵט